

18. 5. 2010

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K metodické pomůcce pro určování výživného

Měl-li bych hodnotit dosavadní počínání ministryně spravedlnosti paní dr. Daniely Kovářové, nepochybně bych jí mohl označit za velmi aktivní zástupkyni resortu justice. Není proto žádným překvapením, pokud paní ministryně reflektovala řadu podnětů z praxe vyzývajících k usměrnění rozhodovací praxe v oblasti určování výše (rozsahu) výživného a pokusila se s týmem odborníků vytvořit metodickou pomůcku, kterou by soudy využívaly při rozhodování v dané materii. Jak vyplývá z internetových stránek Ministerstva spravedlnosti (dále již „ministerstvo“), předmětná metodická pomůcka je prakticky již hotova a během dvou týdnů by jí měly obdržet všechny tuzemské soudy. Předpokládá se, že by z takto zpracované metodiky měli soudci při rozhodování (podpůrně) vycházet.

Metodická pomůcka obsahuje doporučující tabulku se stanovením poměrných částí platu určených na výživné pro děti, které jsou podle věku zařazeny do pěti kategorií. Poměrné části platu osob povinných výživou jsou vyjádřeny v procentech. Podle sdělení ministerstva takto zpracované tabulky vycházejí z rakouského modelu, jenž se stal pro pracovní skupinu „*důležitým vzorem. Rakousko vybrala pracovní skupina proto, že tato země má podobný typ rodinného práva jako Česká republika, mají také podobnou daňovou zátěž obyvatelstva, téměř shodnou strukturu spotřeby domácnosti. Rakouský model byl pak upraven podle českých poměrů.*“ [1])

Je nepochybné, že uvedená metodická pomůcka nemůže postihnout všechny v úvahu přicházejí okolnosti, které provázejí každý jedinečný případ, jenž musí soudce při rozhodování o určení výše výživného, příp. při změně dosavadního rozsudku o výživném patřičně zvážit a promítnout do svého rozhodnutí. Měla by však být již předem odmítnuta taková praxe, pokud by se soudce při rozhodování o určení výše (rozsahu) výživného, případně při změně rozsudku o výživném po reprodukci skutkové stránky případu omezil či snad přímo učinil odkaz na zmíněnou metodickou pomůcku s tím, že v daném případě výživné právě a jen bylo určeno, resp. dosavadní rozhodnutí o výživném změněno s ohledem na zmíněnou metodickou pomůcku. Je nepochybné, že takové rozhodnutí by z hlediska zákonnosti nemohlo obstát, poněvadž soudce nemůže rezignovat na posouzení jím zjištěných skutečností a na následnou aplikaci příslušné právní normy, která se bez dalšího nemůže opírat o odkaz na zpracovanou metodiku určení výše výživného. Z mého pohledu tedy zmíněná metodická tabulka představuje pouze určitou podpůrnou justiční pomůcku při rozhodování ve věcech výživného. V žádném případě se ovšem nemůže stát jakýmsi faktickým určujícím podkladem, z něž by soudce vycházel při rozhodování o určení výživného.

Když už je řeč o metodice a tzv. dílkové metodě při určení výživného, která v těchto dnech našla svůj reálný odraz ve shora popsaném materiálu, nemohu v této souvislosti nezpomenout, že u některých okresních soudů spadajících do působnosti Krajského soudu v Ústí nad Labem byl v určité míře a v určitém čase fakticky při rozhodování dané materie některými soudci využíván jako podpůrný podklad systém tzv. dílkové metody. Ten spočíval v tom, že při určení výživného se osobě povinné musely zachovat tzv. 4 (základní) díl(k)y z jeho platu, resp. z jeho měsíčního příjmu, a pak za každé výživou oprávněné dítě se k danému základu přiřazoval jeden další dílek. Tak. např. měsíční příjem rozvedeného otce, který z prvního manželství měl vyživovací povinnost ke dvěma svým dětem (o jejichž výživném, resp. o změně výživného měl soud rozhodovat) a z nového manželství mu vznikla vyživovací povinnost k dalšímu (celkem tedy) třetímu dítěti, byl rozložen na celkem 7 dílků (4 dílky na otce a 3 dílky na jeho tři děti). Příjem tohoto otce pak byl vydělen 7, z čehož vznikl tzv. „strop“ výživného na jedno dítě. Z takto maximální částky výživného (rovnajícího se maximálním potřebám

dítěte) se pak stanovovala alikvotní částka (tj. shora vypočtený jeden díl se vydělil 18 a následně násobil počtem let /věku/ dítěte). Pravdou ovšem je, že pochopitelně v žádném soudním rozhodnutí taková faktická „metodika“ odůvodněna nebyla; to jen „kontrolní“ výpočet se tu a tam této metodě až nápadně blížil, z čehož se dovozovalo, že uvedený soudce zřejmě takovou metodiku (fakticky podpůrně) zvolil (použil).

Jak již bylo ale zdůrazněno, metodická pomůcka v žádném případě nemůže soudce opravňovat ke zjednodušení situace potud, že by se v řízení o určení výše (rozsahu) výživného omezil pouze na zjištění elementárních skutečností, na nichž je založen materiál ministerstva spravedlnosti a pak s pouhým odkazem na příslušné ustanovení zákona o rodině by ve svém rozhodnutí uvedl, že vzhledem k věku dítě a ke zjištěnému příjmu rodiče povinného výživou byl rozsah výživného stanoven podle resortní tabulky. V těchto souvislostech lze jen přisvědčit slovům předsedkyně Nejvyššího soudu paní dr. Ivy Brožové, která k uvedenému záměru ministerstva spravedlnosti mj. uvedla, že: *„Variabilita života totiž neumožňuje plošně nastavit jednotnou praxi ve věcech výživného. Je nutné zvažovat širokospektrým způsobem aspekty jednotlivých případů, neboť i zde platí právo na individuální posouzení věci.“*

Dne 16. března t.r. zpravodajský server ČTK České noviny (v článku *„Kovářová navrhla výživné mezi devíti a 24% z platu“* [2]) k připravované metodice mj. uvedl, že: *„Rodiče by pak měli mít možnost dovolání k Nejvyššímu soudu, pokud by s vyměřenými alimenty nesouhlasili. Nejvyšší soud podle svého soudce Romana Fialy návrh na přípustnost dovolání v otázkách výživného a dalších právních problémech týkajících se rodiny podporuje.“* Osobně nejsem přesvědčen o tom, že by za stávajícího personálního stavu Nejvyššího soudu České republiky dost dobře přicházelo v úvahu, aby ve věcech výživného bylo (po příslušné novelizaci občanského soudního řádu) připuštěno dovolání proti rozsudkům odvolacích soudů v těchto věcech. Je totiž více než jisté, že by se tím enormně navýšila dovolací agenda, což by nutně posilovalo tendence k dalšímu personálnímu posílení Nejvyššího soudu. Tudy ovšem, domnívám se, cesta nevede. Řešení vidím ve specializaci i senátů odvolacích soudů, jejichž judikatura by postupem času mohla příp. rozkolísanou soudní praxi v oblasti určování výše (rozsahu) výživného do určité míry stabilizovat. Justiční akademie by pak na uvedenou agendu specializujícím se soudcům nepochybně vytvořila odpovídající zázemí pro výměnu informací (zkušeností či poznatků ze soudní praxe), které by následně mohly přispívat ke stabilizaci judikatury soudů prvního stupně i odvolacích soudů, a to jistěže i za příslušné participace také Nejvyššího soudu České republiky či autorit z akademické obce.

JUDr. Pavel Vrcha,

soudce, Nejvyšší soud České republiky

Poznámky:

[1] <http://portal.justice.cz/justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5224&d=310739>

[2] <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/kovarova-navrhla-vyzivne-mezi-deviti-a-24-z-platu/449244>

Další články:

- [Odpovědnost za škodu způsobenou dítětem v době dočasného svěřeni do péče jiné osoby \(např. do mateřské školky\)](#)
- [Změna závěti formou škrtnů a vpisků provedená přímo v textu původní závěti](#)
- [K vypořádání SJM k domu na pozemku jednoho z manželů](#)
- [Výše náhrady pro pozůstalé při usmrcení osoby blízké](#)
- [Určení výše příjmu podnikatele pro výpočet výživného \(manžela či manželky\)](#)
- [K problematice přechodu práv a povinností ze smlouvy o dodávkách energií](#)
- [O kritice doktríny paternalistického přístupu k dětem v kontextu realizace ústavní výchovy a připravovaných změn v této oblasti](#)
- [Svěřenský fond - klidný přístav pro rodinné nemovitosti](#)
- [Způsobilost nezletilých osob k udělení informovaného souhlasu](#)
- [Metodika NS pro stanovení náhrady za duševní útrapy spojené s usmrcením blízké osoby](#)
- [Evropská právní úprava ochrany těhotných zaměstnankyň před výpovědí a její soulad s propuštěním těhotné zaměstnankyně v rámci hromadného propouštění](#)